JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO
21 päivänä maaliskuuta 2000 *

I Ennakkoratkaisukysymys

1. Kammarrätten i Stockholm (Tukholman hallintoylioikeus) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.12.1998 tekemällään välipäätöksellä EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 234 artikla) nojalla seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskeva välipäätöksestä ilmenevän kaltainen kielto sen tarkoituksen perusteella EY:n perustamissopimuksen 36 artiklassa ja sen soveltamiseksi annetussa yhteisön oikeudessa sallittu toimenpide, vaikka kielto olisikin 30 artiklan määräysten vastainen?"

II Pääasian oikeudenkäynti

2. Ruotsin kemiallisista tuotteista annetun lain [1] 1985:426 (jäljempänä laki 1985:426) 12 §:n mukaan "hallitus tai sen nimeämä hallintoviranomainen voi kieltää tietyn kemiallisen tuotteen käsittelyn, tuonnin tai viennin erityisistä terveyden- tai ympäristönsuojeluun liittyvistä syistä".

3. Tämän toimivallan nojalla Ruotsin hallitus hyväksyi eräistä klooratuista liuottimista annetun asetuksen 1991:1289 (jäljempänä asetus). [2]

4. Tuon asetuksen 2 §:ssä säädetään, että "kokonaan tai osittain metyleenikloridista tai trikloorietyleenistä koostuvien kemiallisten tuotteiden ammattimainen myynti, luovutus ja käyttö on kiellettyä".

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Lagen (1985:426) om kemiska produkter, joka on korvattu 1.1.1999 voimaan tulleella ympäristökaarella (Miljöbalken 1998:808).

2 — Förordningen (1991:1298) om vissa klorerade lösningsmedel, joka on korvattu 1.1.1999 voimaan tulleella asetuksella 1998:944 kemiallisten tuotteiden käsittelyn, tuonnin ja viennin kielloista tietyissä tapauksissa.

5. Trikloorietyleenin ammattimaisen käytön kielto tuli voimaan 1.1.1996.

6. Asetuksen 3 §:ssä annetaan Kemikalieinspektionenille [3] kuitenkin oikeus myöntää käyttökiellosta paitsi yleisiä poikkeuksia nimenomaisilla perusteilla, myös yksittäisiä poikkeuksia "erityisistä" syistä.

7. Kemikalieinspektionen antoi tämän asetuksen perusteella ohjeen KIFS 1995:6 asetuksen 1991:1289 [4] mukaisista kielloista myönnettävistä poikkeuksista (jäljempänä määräykset KIFS 1995:6), joita oli niin ikään sovellettava 1.1.1996 alkaen.

8. Määräyksissä KIFS 1995:6 säädetään sekä yleisestä poikkeuksesta trikloorietyleenin käyttökiellosta tutkimusta ja analysointia varten vuodeksi 1996 että mahdollisuudesta myöntää erityisiä poikkeuksia.

9. Määräysten KIFS 1995:6 1 §:n 2 momentin mukaan "vuonna 1996 trikloorietyleeniä voidaan lisäksi käyttää rasvan- ja vedenpoistoon toimissa, joissa ilmenee siirtymäongelmia, jos tästä on tehty 4 §:n määräysten mukainen ilmoitus".

10. Määräysten KIFS 1995:6 4 §:n mukaan siirtymäongelmista kärsivä yritys, joka katsoi tarvitsevansa trikloorietyleeniä rasvan tai veden poistamiseen vuonna 1996, saattoi käyttää sitä tietyin edellytyksin. Erityisesti edellytettiin, että yritys oli ilmoittanut aiotusta käytöstä Kemikalieinspektionenille, ettei se ollut aloittanut aineen käyttöä ennen kuin se oli saanut vahvistuksen hakemuksensa saapumisesta ja suorittanut siihen liittyvät maksut, ja että hakemuksessa todettiin muun ohella kunkin työpaikan osalta arvioitu trikloorietyleenin käyttö, käytetyt menetelmät ja siirtymäongelmat ja ilmoitettiin, miten ja missä ajassa hakija aikoi ratkaista nämä ongelmat.

11. Tämän pykälän mukaan hakijan tuli niin ikään mainita, hakiko hän poikkeuslupaa myös siirtymäkauden jälkeiselle ajalle.

12. Määräysten KIFS 1995:6 5 §:ssä säädettiin, että "Kemikalieinspektionen antaa

3 — Kemikaalivirasto.

4 — Kemikalieinspektionen föreskrifter om undantag från förbud i förordningen (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedel, KIFS 1995:6.

tiedoksi päätöksen, jossa ilmoitetaan, missä tapauksissa 2 §:n mukainen trikloorietyleenin käyttö voidaan hyväksyä myös 31.12.1996 jälkeen".

13. Määräyksiä KIFS 1995:6 muutettiin vuosina 1996 ja 1997 määräyksillä KIFS 1996:8 ja 1997:3. [5]

14. Vuoden 1996 muutosten ansiosta siirtymäongelmistaan ilmoittaneet yritykset, jotka olivat saaneet Kemikalieinspektionenilta kirjallisen vahvistuksen, saattoivat jatkaa trikloorietyleenin käyttöä rasvan- ja vedenpoistoon 31.3.1997 asti.

15. Määräyksiin KIFS 1997:3, jotka tulivat voimaan 1.4.1997, sisältyy uusi 1 a §, jonka mukaan erityisiä syitä on periaatteessa katsottava olevan, jos hakijayritys osoittaa, että

"1. se tutkii jatkuvasti mahdollisia vaihtoehtoja

2. käyttökelpoista vaihtoehtoa ei ole vielä käytettävissä ongelman ratkaisemiseksi

3. sen [trikloorietyleenin] käyttö ei aiheuta kohtuutonta altistumista."

16. Tämän muutoksen voimaantulosta lähtien Kemikalieinspektionen ei siis enää edellytä, kuten aikaisemmin tehtyjen hakemusten osalta, että hakija esittää suunnitelman siitä, milloin ja miten trikloorietyleenin käytöstä luovutaan.

5 — Ne on sittemmin korvattu KIFS 1998:8:n 4 osaston 9 luvun määräyksillä.

17. Ruotsin oikeuden mukaan perustettu yhtiö Toolex Alpha AB (jäljempänä Toolex) valmistaa CD-levyjen tuotannossa tarvittavia työkalunosia ja käyttää trikloorietyleeniä poistaakseen valmistusprosessista peräisin olevan rasvan.

18. Yhtiö haki noin 220 muun yrityksen joukossa jo vuonna 1996 oikeutta käyttää trikloorietyleeniä maaliskuun 1997 jälkeen.

19. Kemikalieinspektionen hylkäsi Toolexin hakemuksen 18.6.1996 tekemällään päätöksellä lähinnä sillä perusteella, että viimeksi mainittu, kuten noin 90 prosenttia muista hakijayrityksistä, ei kyennyt esittämään suunnitelmaa siitä, kuinka, ja ennen kaikkea, milloin trikloorietyleenin käytöstä luovuttaisiin.

20. Toolex valitti tästä päätöksestä Länsrätten i Stockholms läniin (Tukholman hallinto-oikeus), joka 27.11.1996 antamallaan tuomiolla kumosi päätöksen sillä perusteella, että Ruotsin lainsäädäntö oli tältä osin ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

21. Kemikalieinspektionenin valituksen johdosta Kammarrätten on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisukysymyksen.

22. Kuten olen juuri selvittänyt, trikloorietyleenin käyttöä koskevia ruotsalaisia säännöksiä on muutettu useaan kertaan pääasian oikeudenkäynnin ollessa vireillä.

23. Kun poikkeuksia koskevia määräyksiä muutettiin 1.4.1997 määräysten KIFS 1997:3 nojalla, useat yritykset, Toolex mukaan luettuna, joiden hakemus oli tullut hylätä vuonna 1996, hakivat uudelleen lupaa käyttää trikloorietyleeniä maaliskuun 1997 jälkeen, ja uusien säännösten mukaisesti tämä lupa siis myönnettiin.

III Asian arviointi

24. Keskityn arvioinnissani Ruotsin hallituksen ja komission esiintuomiin seikkoihin, ottaen huomioon toisaalta, että Toolex, pääasian vastaaja, tyytyi olennaisilta osin korostamaan niitä haitallisia taloudellisia vaikutuksia, joita trikloorietyleenin käyttökielto voi Toolexin mukaan sopivan vaihtoehdon puuttuessa aiheuttaa lukuisille yrityksille ja toisaalta, että Kemikalieinspektionen, pääasian kantaja, yhtyy olennaisilta osin Ruotsin hallituksen esittämiin huomautuksiin.

A *Asian arviointi yhteisön johdetun oikeuden suhteen*

25. Komissio katsoo ensinnäkin, että Ruotsin kuningaskunta on kieltänyt trikloorietyleenin ammattimaisen käytön luokitellakseen tämän aineen uudelleen ankarammin kuin vaarallisten aineiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä kesäkuuta 1967 annetussa neuvoston direktiivissä 67/548/ETY [6] (jäljempänä luokitusdirektiivi) säädetty luokittelu. Komissio katsoo, että Ruotsin kuningaskunta rikkoo näin ollen sekä luokitusdirektiivin 31 artiklassa säädettyä menettelyä [7] että 30 artiklan mukaista vapaata liikkuvuutta koskevaa lauseketta, jonka mukaan "jäsenvaltiot eivät saa tässä direktiivissä tarkoitettuihin ilmoitusmenettelyihin, luokitukseen, pakkaamiseen tai merkintöihin liittyvistä syistä kieltää, rajoittaa tai estää tämän direktiivin vaatimuksia vastaavien aineiden markkinoille saattamista."

26. Ruotsin hallitus kiistää tämän näkemyksen.

27. Itse en voi myöskään yhtyä komission näkemykseen. Mistään asiakirja-aineistoon sisältyvästä seikasta tai suullisista huomautuksista ei ilmene, että Ruotsin lainsäätäjä olisi kieltänyt trikloorietyleenin käytön syistä, jotka liittyvät tätä ainetta koskevaan ilmoitusmenettelyyn, luokitukseen, pakkaamiseen tai merkintään.

28. Lisäksi asiakirjan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopi-

6 — EYVL 1967, 196, s. 1.

7 — Luokitusdirektiivin 30 ja 31 artikla lisättiin direktiivillä 92/32/ETY, jolla muutettiin seitsemännen kerran direktiiviä 67/548/ETY (EYVL L 154, s. 1).

musten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu,[8] 112 artiklassa, luettuna yhdessä kyseisen asiakirjan liitteessä XII olevien määräysten kanssa, määrätään liittymisestä alkavasta neljän vuoden siirtymäkaudesta, jota on jatkettu 31.12.2000 asti neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tiettyjen vaarallisten aineiden merkinnöistä Itävallassa ja Ruotsissa 10 päivänä toukokuuta 1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 1999/33/EY[9] ja jonka aikana Ruotsin trikloorietyleeniä koskeva luokitus pysyy voimassa, vaikka se poikkeaa yhteisön luokituksesta.

29. Komissio vetoaa seuraavaksi tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä heinäkuuta 1976 annettuun neuvoston direktiiviin 76/769/ETY[10] (jäljempänä markkinoillesaattamisdirektiivi) sekä olemassa olevien aineiden vaarojen arvioinnista ja valvonnasta 23 päivänä maaliskuuta 1993 annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 793/93[11] (jäljempänä vaarojenarviointiasetus).

30. Komissio väittää, että luokitus- ja markkinoillesaattamisdirektiivit sekä vaarojenarviointiasetus muodostaisivat yhdessä trikloorietyleeniä koskevan yhteisön lainsäädännön, jolla täytetään ankarat vaatimukset ja joka on riittävän yksityiskohtainen tekemään kaikki kansalliset trikloorietyleenin käyttökiellot tarpeettomiksi tai suhteettomiksi.

31. Asiassa komissio vastaan Tanska 14.10.1987 annetusta tuomiosta[12] seuraa komission mukaan, että yhteisön lainsäätäjä on säännellyt tyhjentävästi vaarallisten aineiden ilmoitusmenettelyihin, luokitukseen, pakkaamiseen ja merkintöihin liittyvät kysymykset eikä ole jättänyt jäsenvaltiolle mahdollisuutta säätää muita toimenpiteitä kansallisella lainsäädännöllään. Trikloorietyleeni on luokiteltu syöpää aiheuttavaksi aineeksi vähiten vaarallisella tasolla ja tähän luokitukseen liittyy määräyksiä työntekijöiden turvallisuudesta ja suojelusta.

32. Ruotsin hallitus korostaa, että tällä hetkellä trikloorietyleenin käytön yhdenmukaistamista koskevia yhteisön säännöksiä ei ole olemassa.

33. Kysymys on näin ollen siitä, vaikuttaako vaarallisia aineita koskeva

8 — EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1.
9 — EYVL L 199, s. 57.
10 — EYVL L 262, s. 201.
11 — EYVL L 84, s. 1.
12 — Asia 278/85 (Kok. 1987, s. 4069).

yhdenmukaistaminen jäsenvaltioiden mahdollisuuteen kieltää trikloorietyleenin ammattimainen käyttö.

34. Yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, että vaikka EY:n perustamissopimuksen 36 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 30 artikla) vetoamalla voidaan pitää voimassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta estäviä rajoituksia, jotka ovat perusteltuja yhteisön oikeudessa tunnustettujen perustavanlaatuisten vaatimusten vuoksi, tällainen vetoaminen ei ole kuitenkaan enää mahdollista, kun yhteisön direktiiveillä on yhdenmukaistettu tarvittavat toimenpiteet sellaisen erityisen tavoitteen toteuttamiseksi, joita perustamissopimuksen 36 artiklassa luetellaan. [13]

35. Onko tilanne tuollainen tässä asiassa?

36. Lausunnosta 2/91, joka on annettu 19.3.1993, [14] voidaan päätellä, että luokitusdirektiivi sisältää kattavampia säännöksiä kuin mitä minimivaatimukset olisivat ja että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta tämän direktiivin kattamissa kysymyksissä.

37. Luokitusdirektiivin tyhjentävät säännökset kattavat kuitenkin vain varsin rajatun soveltamisalan, joka liittyy vaarallisten aineiden luokitukseen, pakkaamiseen ja merkintään. Luokitusdirektiivissä ei säännellä näiden aineiden käyttöä muutoin kuin velvoittamalla kiinnittämään pakkauksiin turvallisuusohjeet, joilla on tarkoitus tiedottaa yleisölle näitä aineita käytettäessä toteutettavista toimenpiteistä.

38. Tällä direktiivillä ei siis yhdenmukaisteta näiden vaarallisten aineiden markkinoille saattamista ja valmistusprosessissa käyttöä koskevia edellytyksiä.

39. Markkinoillesaattamisdirektiivissä sitä vastoin määritellään, onko vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamiselle ja käytölle tarpeen määrätä tiettyjä rajoituksia, ja edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että direktiivin liitteessä lueteltuja vaarallisia aineita ja valmisteita voidaan saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön ainoastaan liitteessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

40. Asiassa ei ole kiistetty, että trikloorietyleeni ei ole markkinoillesaattamisdi-

13 — Asia C-5/94, Hedley Lomas, tuomio 23.5.1996 (Kok. 1996, s. I-2553, 18 kohta); asia 227/82, Van Bennekom, tuomio 30.11.1983 (Kok. 1983, s. 3883, 5 kohta); asia 247/84, Motte, tuomio 10.12.1985 (Kok. 1985, s. 3887, 11 kohta) ja asia 304/84, Muller ym., tuomio 6.5.1986 (Kok. 1986, s. 1511, 14 kohta).

14 — Kok. 1993, s. I-1061 (22 kohta ja sitä seuraavat kohdat; Kok. Ep. XIV, s. 71), liittyen YK:n kansainvälisen työjärjestön yleissopimukseen numero 170, joka koskee turvallisuutta kemiallisten tuotteiden käytössä työssä.

rektiivin liitteessä lueteltujen vaarallisten aineiden ja valmisteiden joukossa.

41. Tuleeko tästä päätellä, että markkinoillesaattamisdirektiivi estää kansallisen lainsäädännön, jossa asetetaan rajoituksia trikloorietyleenin käytölle?

42. Vastaus tähän kysymykseen voidaan johtaa asiassa Burnstein [15] annetusta tuomiosta, jossa yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa markkinoillesaattamisdirektiivistä pyydettiin samantapaisessa asiassa pentakloorifenolin (jäljempänä PCP) osalta.

43. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuossa ratkaisussa toisaalta, että markkinoillesaattamisdirektiivin liitteen alkuperäisessä versiossa ei mainita PCP:tä, sen suoloja ja sen estereitä ja toisaalta, että Saksan liittotasavalta antoi vuonna 1989 PCP:n kieltämisestä asetuksen, jonka mukaan tuotteiden, jotka sen jälkeen kun niitä on käsitelty PCP:llä, sisälsivät tätä ainetta yli 5 mg/kg, markkinoille saattaminen tai käyttäminen ammattimaisesti oli nimenomaisesti kiellettyä.

44. Neuvosto antoi 21.3.1991 direktiivin 91/173/ETY direktiivin 76/769/ETY muuttamisesta yhdeksännen kerran, [16] jolla muutettiin markkinoillesaattamisdirektiiviä lisäämällä siihen PCP:tä koskeva säännöstö, joka jäsenvaltioiden tuli saattaa voimaan viimeistään 1.7.1992 mennessä. Siinä säädettiin, että PCP:tä, sen suoloja ja estereitä ei saa käyttää markkinoille saatettavissa aineissa tai valmisteissa pitoisuutena, joka on yhtä suuri tai suurempi kuin 0,1 painoprosenttia lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia. Saksan liittotasavalta jatkoi kuitenkin tiukemman kansallisen säännöstönsä soveltamista. Kansallinen tuomioistuin pyysi ennakkoratkaisua sen selvittämiseksi, soveltuiko markkinoillesaattamisdirektiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 91/173/ETY, liitteessä I vahvistettu raja-arvo ainoastaan PCP:hen ja sen suoloihin ja estereihin sekä näistä aineista tuotettuihin valmisteisiin, vai tuliko tätä arvoa soveltaa myös tuotteisiin, joita on käsitelty näillä aineilla tai valmisteilla.

45. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että koska päinvastaisia säännöksiä ei ole, markkinoillesaattamisdirektiivillä, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 91/173/ETY, käyttöön otetut rajoitukset eivät sovellu tällaisilla aineilla tai valmisteilla käsiteltyihin tuotteisiin, [17] huolimatta siitä, että nämä viimeksi mainitut on lueteltu direktiivin liitteessä, "jäsenvaltiot voivat pääsääntöisesti vapaasti vahvistaa

15 — Asia C-127/97, tuomio 1.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6005).

16 — EYVL L 85, s. 34.

17 — Ks. em. asia Burstein, tuomion 24 ja 31 kohta.

tällaisia tuotteita koskevat itsenäiset rajaarvot".

46. Tästä tuomiosta ilmenee näin ollen, että markkinoillesaattamisdirektiivi sisältää ainoastaan vähimmäissäännöksiä. Tästä seuraa, että tuo direktiivi ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätelee direktiivin soveltamisalan ulkopuolella olevien aineiden markkinoille saattamista, edellyttäen, kuten on edelleen tarpeen mainita, että tätä toimivaltaa käytettäessä noudatetaan perustamissopimuksen määräyksiä.

47. Vaarojenarviointiasetus ei myöskään estä jäsenvaltioita käyttämästä tätä toimivaltaa. Asetuksen tarkoituksena on ottaa käyttöön menettely, jonka avulla voidaan arvioida olemassa olevien aineiden aiheuttamia vaaroja ja määrittää yhteisön välitöntä huomiota vaativia ensisijaisia aineita niiden ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvien mahdollisten vaikutusten vuoksi. Vaarojenarviointiasetuksella pyritään helpottamaan tällaisten vaarojen hallintaa yhteisön tasolla.[18] Tuolla asetuksella ei kuitenkaan aseteta velvoitteita näiden aineiden käytölle yleensä eikä trikloorietyleenin käytölle erityisesti. Sen 11 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen säännösten mukaisesti suoritetun vaarojen arvioinnin ja suositellun toimintaperiaatteen perusteella komissio päättää tarvittaessa ehdottaa yhteisön toimenpiteitä markkinoillesaattamisdirektiivin yhteydessä tai muiden olemassa olevien yhteisön välineiden avulla.

48. Näiden perusteluiden nojalla katson, että luokitus- ja markkinoillesaattamisdirektiivit sekä vaarojenarviointiasetus, tarkastellen jokaista erikseen tai kaikkia yhdessä, eivät ole esteenä nyt riidanalaiselle kansalliselle lainsäädännölle.

B *Asian arviointi EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) ja 36 artiklan suhteen*

49. Ruotsin hallitus katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, ja erityisesti asiassa Frans-Neder-

18 — Ks. 1 artiklan 1 kohdan b alakohta.

landse Maatschappij voor Biologische Producten,[19] asiassa Sandoz[20] ja asiassa Brandsma[21] annettujen tuomioiden perusteella, yhdenmukaistamisen puuttuessa, jäsenvaltioiden asiana on päättää, millä tasolla ne aikovat taata ihmisten terveyden ja elämän suojelun, ottaen kuitenkin huomioon tavaroiden vapaan liikkuvuuden asettamat vaatimukset. Ruotsin hallituksen mukaan jäsenvaltioille tulee jättää laaja harkintavalta tämän asian suhteen.

50. Komissio myöntää, että trikloorietyleeniä koskevan yhteisön lainsäädännön puuttuessa jäsenvaltiot voivat itse päättää sovellettavan suojelutason, edellyttäen kuitenkin, että suojelutoimenpiteet ovat tarpeellisia ja suhteellisia.

51. Komissio väittää, että ruotsalaisella lainsäädännöllä voi olla jäsenvaltioiden välistä kauppaa rajoittavia vaikutuksia, ja koska trikloorietyleeniä ei valmisteta Ruotsissa, kansallinen lainsäädäntö voi näin ollen muodostaa esteen tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle.

52. Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että ruotsalainen lainsäädäntö muodostaa perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitetun vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen.

53. Asiassa Dassonville[22] annetun tuomion mukaisesti vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä pidetään "kaikkia kauppaa koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä, jotka voivat rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti".

54. Riidanalainen lainsäädäntö voi merkitä trikloorietyleenin tuontimäärän rajoittamista, koska sillä pyritään luopumaan trikloorietyleenin käytöstä valmistusprosesseissa, mikä käytännössä rajoittaa tai jopa lakkauttaa sen tuonnin Ruotsiin. Vaikka poikkeuksia voidaan myöntää, toimitetuista kirjelmistä ja istunnossa esitetyistä huomautuksista ilmenee, että niiden on tarkoitettu olevan väliaikaisia ja kes-

19 — Asia 272/80, tuomio 17.12.1981 (Kok. 1981, s. 3277; Kok. Ep. VI, s. 267).

20 — Asia 174/82, tuomio 14.7.1983 (Kok. 1983, s. 2445; Kok. Ep. VII, s. 217).

21 — Asia C-293/94, tuomio 27.6.1996 (Kok. 1996, s. I-3159).

22 — Asia 8/74, tuomio 11.7.1974 (Kok. 1974, s. 837; Kok. Ep. II, s. 349).

toltaan rajoitettuja, ja Ruotsin lainsäätäjän lopullinen tavoite ei ole muuttunut.

55. Kysymys on siis siitä, voiko tällainen lainsäädäntö olla perusteltavissa perustamissopimuksen 36 artiklan nojalla.

56. Perustamissopimuksen 36 artiklaa voidaan soveltaa niin kauan, kuin kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamista ei ole kokonaisuudessaan toteutettu. [23]

57. Tämän artiklan nojalla jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tavaroiden vapaata liikkuvuutta rajoittavia toimenpiteitä, sikäli kun ne ovat tarpeellisia tuolla artiklalla tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi. [24] Ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän sekä kasvien suojelu ovat näiden päämäärien joukossa. Perustamissopimuksen 36 artiklan toisen virkkeen mukaisesti kiellot ja rajoitukset eivät saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

58. Kansallisten toimenpiteiden tulee olla suhteellisia tavoiteltuun päämäärään nähden, mikä tarkoittaa, että niiden tulee olla tarpeellisia ihmisten terveyden ja elämän sekä ympäristön tehokkaalle suojelulle ja että ne rajoittavat mahdollisimman vähän tavaroiden vapaata liikkuvuutta. Edellytyksenä on, että tavoiteltua päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. [25]

59. Ruotsin hallitus selvittää, että 80-luvulla saatavissa olleiden tieteellisten tietojen perusteella trikloorietyleeni luokiteltiin vuonna 1988 luokitusdirektiivin mukaisesti haitalliseksi ja syöpää aiheuttavaksi ryhmään "syöpää aiheuttava, ryhmä III R40".

60. Tätä ryhmää koskee seuraava määrittely: "aineet, jotka mahdollisesti ovat ihmiselle syöpää aiheuttavia, mutta joista saatavilla oleva tieto ei riitä tyydyttävän arvion tekemiseen. Eläinkokeista saatavilla

23 — Ks. asia 215/87, Schumacher, tuomio 7.3.1989 (Kok. 1989, s. 617, 15 kohta); asia C-369/88, Delattre, tuomio 21.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1487, 48 kohta); asia, C-347/89, Eurim-Pharm, tuomio 16.4.1991 (Kok. 1991, s. I-1747, 26 kohta); asia C-62/90, komissio v. Saksa, tuomio 8.4.1992 (Kok. 1992, s. I-2575, 10 kohta; Kok. Ep. XII, s. 59); asia C-317/92, komissio v. Saksa, tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2039, 14 kohta) ja asia C-320/93, Ortscheit, tuomio 10.11.1994 (Kok. 1994, s. I-5243, 14 kohta). Ks. myös em. asia Motte, 16 kohta; em. asia Muller ym., 14 kohta ja asia C-42/90, Bellon, tuomio 13.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4863, 10 kohta).

24 — Ks. erityisesti asia 35/76, Simmenthal, tuomio 15.12.1976 (Kok. 1976, s. 1871, 24 kohta; Kok. Ep. III, s. 235) ja asia 5/77, Tedeschi, tuomio 5.10.1977 (Kok. 1977, s. 1555, 34 kohta).

25 — Ks. em. asia komissio v. Saksa, tuomio 8.4.1992, 10 ja 11 kohta sekä em. asia Ortscheit, 16 ja 17 kohta.

olevan tiedon perusteella ainetta ei voida sijoittaa ryhmään 2".

61. Ruotsin hallitus huomauttaa muun muassa, että vuonna 1996 trikloorietyleeni luokiteltiin riskiryhmään "R52/53". Tämä luokitus tarkoittaa, että aine on "haitallinen vesieliöille", ja että se "voi aiheuttaa haitallisia pitkäaikaisvaikutuksia vesiympäristössä".

62. Ruotsin hallitus väittää niin ikään, että sittemmin epäilykset ovat vahvistuneet. Maailman terveysjärjestön perustama kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (International Agency for Research on Cancer) on erityisesti esittänyt trikloorietyleenin syöpää aiheuttavista vaikutuksista ihmisillä tehtyihin epidemiologisiin tutkimuksiin perustuvia suppeita todisteita ja eläinkokeilla tehtyihin tutkimuksiin perustuvia riittäviä todisteita. Trikloorietyleenin vaaroja arvioidaan tällä hetkellä vaarojenarviointiasetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti. Valtaosa jäsenvaltioiden tieteellisistä asiantuntijoista katsoo, että trikloorietyleenin luokittelun tulisi olla ankarampi. Komitea, jonka puheenjohtajana komissio on, ei ole kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen arvioinnista.

63. Ruotsin hallitus lisää, että raja-arvoja sille määrälle, jolla trikloorietyleeni aiheuttaa syöpää ihmisille, ei ole tai niitä ei voida määritellä. Trikloorietyleeni vaikuttaa keskushermostoon, maksaan ja munuaisiin, ja sen erittäin suuri haihtuvuus merkitsee sitä, että altistumistilanteet, joilla saattaa helposti olla vaikutuksia terveyteen, moninkertaistuvat. Sen hengittäminen voi aiheuttaa väsymystä ja päänsärkyä sekä muisti- ja keskittymisvaikeuksia.

64. Ruotsin hallitus huomauttaa, että lainsäädäntö on osa hallituksen ohjelmaa, jonka tavoitteena on ehkäistä trikloorietyleenin jäännöksiä. Lainsäädäntö on perusteltu perustamissopimuksen 36 artiklan kannalta, koska trikloorietyleenin ammattimaisen käytön kielto on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. Sen tavoitteena on vähentää mahdollisimman paljon trikloorietyleenin käyttöön liittyviä riskejä, erityisesti trikloorietyleenin käyttöön rasvan- ja vedenpoiston yhteydessä mekaanisessa teollisuudessa, asettamatta yrityksille suurempia vaatimuksia, kuin mitä kussakin tapauksessa voidaan pitää kohtuullisina. Lisäksi kielto ei ole ehdoton, sillä poikkeuksia voidaan myöntää, mikäli käyttö ei aiheuta kohtuutonta altistumista ja käyttökelpoista vaihtoehtoa ei ole olemassa. Tavoiteltua päämäärää ei voida saavuttaa muuten kuin myöntämällä lupa yksittäistapauksiin, jolloin otetaan huomioon kunkin tapauksen erityispiirteet ja voidaan selvittää ja valvoa tuotteen todellista käyttöä vaihtoehtoisen ratkaisun löytämiseksi.

65. Lainsäädäntö ei näin ollen ylitä sitä, mikä on suojeltuihin intresseihin nähden välttämätöntä. Lisäksi se on tehokas, koska trikloorietyleenin käyttökiellon käyttöönoton jälkeen sen käyttäjien määrä on vähentynyt, ja terveydelle ja ympäristölle vähemmän haitallisia vaihtoehtoisia ratkaisuja on löydetty.

66. Komissio sitä vastoin väittää, että trikloorietyleenin käyttökieltoa ei voida perustella perustamissopimuksen 36 artiklan nojalla. Tavoiteltu päämäärä voitaisiin saavuttaa vähemmän ankarilla toimenpiteillä. Jäsenvaltiolla, joka haluaa suojella työntekijöitään ja ympäristöään korkeammalla tasolla, kuin mitä yhteisön lainsäädännössä säädetään, on esimerkiksi mahdollisuus määrätä rajoitus altistumisen kestolle.

67. Perustamissopimuksen 36 artikla estää niin ikään ruotsalaisessa lainsäädännössä määrätyt poikkeukset, koska kriteerit, joiden perusteella lupa käyttöön myönnetään, eivät ole riittävän objektiivisia ja jättävät laajan marginaalin hallinnolliselle mielivallalle. Kriteereitä voidaan pitää objektiivisina ainoastaan, jos lupa käyttöön edellyttää rajoitusta altistumisen kestolle tai altistumisen enimmäismäärille.

68. Ruotsin hallitus väittää istunnossa muiden osapuolten sitä kiistämättä, että kansallisia säädöksiä, jotka rajoittavat työntekijöiden altistumista trikloorietyleenille, on olemassa. Ne otetaan huomioon arvioitaessa poikkeushakemuksia. Ruotsin hallitus viittaa esimerkkinä työntekijöiden suojelusta annetuissa ohjeissa AFS, 96/2 oleviin suosituksiin, joiden mukaan työnantajan tulee muun ohessa huolehtia, että keskimääräinen altistuminen 15 minuutin aikana on alle 220 ppm tai 40 mg/m^3. Joka tapauksessa, ruotsalaisella lainsäädännöllä pyritään niin ikään pitkäaikaiseen tavoitteeseen, ottamalla käyttöön korvaamisperiaate, jonka mukaisesti vaaralliset aineet korvataan vähemmän vaarallisilla.

69. Mikä painoarvo näillä eri väitteillä on?

70. Huomattakoon ensiksi, että asiassa ei ole väitetty, että ruotsalainen lainsäädäntö perustuisi muihin perusteisiin kuin ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseen tai ympäristönsuojeluun. Luokitusdirektiivin perusteella trikloorietyleenille vahvistetusta luokituksesta ilmenee myös, että kyseisen tuotteen vaarallisuus on todellinen ja tämä

on tunnustettu yhteisön tasolla. Näin ollen väittämää, että ruotsalainen lainsäädäntö mahdollistaisi mielivaltaisen syrjinnän tai muodostaisi peitellyn esteen jäsenvaltioiden väliselle kaupalle sillä varjolla, että se suojelee perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisia intressejä, ei voida pitää perusteltuna.

71. Perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisten kansanterveydestä johtuvien kansallisten toimenpiteiden hyväksyttävyyttä koskeva oikeuskäytäntö on erityisen laaja.

72. Elintarvikkeiden lisäaineiden käytön osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa Koninklijke Kaasfabriek Eyssen antamassaan tuomiossa,[26] että tietyn elintarvikkeiden lisäaineen käytön kieltävä kansallinen säännös, vaikka se rajoittaakin jäsenvaltioiden välistä kauppaa, voi olla oikeutettu perustamissopimuksen 36 artiklan nojalla ihmisten terveyden suojeluun liittyvistä syistä, ottaen erityisesti huomioon vaikeudet sen kriittisen rajan määrittämisessä, josta lähtien tälle aineelle altistuminen muodostaisi vakavan riskin ihmisen terveydelle.

73. Tuossa tuomiossa vahvistetaan, että yksittäistapauksia, joissa haitallisen aineen käytön täydellinenkin kieltäminen voi olla oikeutettua perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisesti, on olemassa.

74. Sitä suuremmalla syyllä näin tulee olla tilanteessa, jossa käytön kieltämisen ohessa on järjestelmä, jossa myönnetään poikkeuksia, mikäli poikkeuksen myöntämisen ehdot lisäksi täyttävät perustamissopimuksen 36 artiklan asettaman suhteellisuusvaatimuksen.

75. On muistettava, että ennen 1.4.1997 näiden poikkeusten myöntämisen edellytyksenä oli neljän ehdon täyttyminen: ettei vähemmän vaarallista korvaavaa tuotetta ole olemassa, että hakija pyrkii löytämään vaihtoehtoisen ratkaisun, joka on vähemmän haitallinen terveydelle ja ympäristölle, ettei kohtuutonta altistumista trikloorietyleenille synny sekä sellaisen suunnitelman esittäminen, josta ilmenee erityisesti koska ja millä menetelmillä trikloorietyleeni korvattaisiin.

76. Poikkeuksien myöntämisestä perittiin asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaisesti hallinnollinen maksu, josta säädettiin lain 1985:426 19 §:ssä.

26 — Ks. asia 53/80, tuomio 5.2.1981 (Kok. 1981, s. 409).

77. Tutkikaamme näitä ehtoja suhteellisuusperiaatteen mukaisten vaatimusten suhteen.

78. Ruotsin hallitus on korostanut perusteellisesti syitä, joiden vuoksi Ruotsin lainsäätäjä on antanut riidanalaisen lainsäädännön, joka perustuu ajatukselle, jota Ruotsin hallitus nimittää "korvaamisperiaatteeksi", jonka mukaisesti trikloorietyleenin ammattimaisesta käytöstä tulee luopua vähitellen, mutta kokonaan, korvaamalla se vähemmän haitallisilla tuotteilla.

79. Toolex on ainoa osapuoli, joka kritisoi riidanalaisen lainsäädännön taustalla olevaa periaatetta. Se tiedustelee, miksi Ruotsin hallitus on valinnut juuri tämän aineen, ja valittaa kuluista, joita ruotsalaisille yrityksille aiheutuu sekä kilpailukyvyn menettämisestä suhteessa yhtiöihin, jotka on perustettu jäsenvaltioissa, joissa trikloorietyleenin käyttö on vapaata.

80. Ruotsin hallitus vetoaa neljään direktiiviin tukeakseen väitteitään: toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annettu neuvosto direktiivi 89/391/ETY,[27] työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiiviin 90/394/ETY (kuudes direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi),[28] Työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemisesta työpaikalla esiintyviin kemiallisiin tekijöihin liittyviltä riskeiltä 7 päivänä huhtikuuta 1998 annettu neuvoston direktiivi 98/24/EY (neljästoista direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)[29] ja orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta 11 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston direktiivi 1999/13/EY.[30]

81. Mikään näistä direktiiveistä ei sovellu suoraan nyt käsiteltävänä olevaan tapaukseen, mutta niille on yhteistä, että kaikissa niissä säädetään työnantajan velvollisuudesta toteuttaa työntekijöitä suojaavia toimenpiteitä, erityisesti yleisen ehkäisyperiaatteen nojalla, jonka mukaisesti riskejä eliminoidaan tai poistetaan korvaamalla vaarallinen aine muilla, vähemmän vaarallisilla aineilla.

82. Korvaamisperiaate ei siis ole tuntematon yhteisön oikeudessa ja on vaikea nähdä

27 — EYVL L 183, s. 1, ks. 6 artiklan 2 kohdan f alakohta.
28 — EYVL L 196, s. 1, ks. 4 ja 5 artikla.
29 — EYVL L 131, s. 11, ks. 6 artiklan 2 kohta.
30 — EYVL L 85, s. 1.

syytä, miksi kansallinen lainsäätäjä, 36 artiklan puitteissa, ei voisi perustaa lainsäädäntöään yhteisön oikeuden tunnustamalle periaatteelle, mikäli terveydelle ja ympäristölle on näytetty voivan aiheutuvan vaaraa.

83. Lisäisin tässä yhteydessä, että yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti todennut, että kansallisten viranomaisten kuuluu osoittaa, että heidän lainsäädäntönsä on perusteltu kansanterveyden suojelusta johtuvilla syillä, [31] ja että terveysriskin olemassaoloa tulee arvioida ottaen huomioon erityisesti kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen tulokset. [32]

84. Ilman yksityiskohtaista analyysia Ruotsin hallituksen esittämästä tieteellisestä kirjallisuudesta voidaan todeta, että trikloorietyleenin vaarallisuus terveydelle ja ympäristölle on todettu yhteisön tasolla. Tätä ei kukaan osapuolista ole kiistänyt. Ne ovat erimieltä ainoastaan tämän aineen vaarallisuuden tasosta.

85. Vaikka komissio väittää, että Ruotsin lainsäädäntö ylittää sen, mikä on tarpeellista tavoiteltuun terveydensuojelupäämäärään nähden, ja että Ruotsin lainsäätäjä olisi voinut rajoittua määräämään trikloorietyleenille altistumisen maksimiarvot, se ei ole kyennyt esittämään tieteellistä näyttöä, jonka perusteella voitaisiin kiistää Ruotsin hallituksen väite, jonka mukaan trikloorietyleenin myrkyllisyyden rajaarvoja ei tunneta.

86. Näin ollen, rajoittumalla maksimiarvojen määräämiseen ei voitaisi ratkaista tyydyttävällä tavalla trikloorietyleenin käytön aiheuttamia ongelmia.

87. Niinpä ei voida väittää, että poikkeusluvan myöntämisen ehtona oleva hakijan velvollisuus etsiä korvaavaa ratkaisua, tai poikkeusluvan myöntämisen epääminen mikäli vähemmän vaarallinen korvaava tuote on olemassa, olisivat suhteettomia seikkoja perustamissopimuksen 36 artiklalla tavoiteltuihin päämääriin nähden.

88. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "sikäli, kun olemassa olevan tieteellisen tutkimuksen tilasta on epävarmuutta, jäsenvaltioiden asiana on päät-

31 — Ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-13/91 ja C-113/91, Debus, tuomio 4.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3617, 18 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

32 — Ks. erityisesti em. asia Muller ym., 26 kohta; em. asia Bellon, tuomion 16 ja 17 kohta ja asia C-344/90, komissio v. Ranska, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4719, 9 ja 10 kohta).

tää, täydellisen yhdenmukaistamisen puuttuessa, millä tasolla ne aikovat taata ihmisten terveyden ja elämän suojelun, ottaen kuitenkin huomioon tavaroiden vapaan liikkuvuuden yhteisön sisällä asettamat vaatimukset". [33]

89. Komissio kritisoi riidanalaista lainsäädäntöä myös siitä, että se sisältää kriteereitä, jotka eivät ole objektiivisia vaan antavat hallinnolliselle viranomaiselle mahdollisuuden mielivaltaiseen harkintaan.

90. Kriteereitä, joiden perusteella lupa trikloorietyleenin käyttöön myönnetään, tulee arvioida niiden periaatteiden valossa, jotka voidaan johtaa edellä mainituissa asioissa Motte, Muller ym. sekä Bellon annetuista tuomioista, [34] joilla, huolimatta siitä, että ne on annettu elintarvikkeiden lisäaineiden käyttöä koskevien riitojen yhteydessä, on mielestäni yleisempi ulottuvuus.

91. Näistä ratkaisuista seuraa, että suhteellisuusperiaate edellyttää ennalta määrättyjen hallinnollisten lupien myöntämissä käytetyn menettelyn olevan taloudellisten toimijoiden saatavilla vaikeuksitta. Sen ajallisen keston tulee olla kohtuullinen, ja mikäli toimivaltainen kansallinen viranomainen hylkää hakemuksen, tähän tulee voida hakea muutosta tuomioistuimessa. [35]

92. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, kuten Ruotsin hallitus on istunnossa vahvistanut, huolimatta siitä, että hakemusten harkinta on tapauskohtaista, mikä sinänsä ei osoita mitenkään harkinnan olevan mielivaltaista, hallinnollinen viranomainen valvoo nimenomaisesti, että ehtoa, joka kieltää kohtuuttoman altistumisen trikloorietyleenille suhteessa ennalta määrättyihin maksimaalisiin raja-arvoihin, noudatetaan.

93. Lisäksi päätökseen, jolla lupahakemus hylätään, voidaan hakea muutosta tuomioistuimessa.

94. Ruotsin hallitus toteaa niin ikään, että kaikki uusien säännösten perusteella tehdyt poikkeuslupahakemukset on hyväksytty, ja että tällä hetkellä 150 yrityksellä on lupa käyttää trikloorietyleeniä.

33 — Ks. erityisesti em. asia Bellon; asia 97/83, Melkunie, tuomio 6.6.1984 (Kok. 1984, s. 2367, 18 kohta) ja asia C-375/90, komissio v. Kreikka, tuomio 27.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2055, 19 kohta).

34 — Em. asia Motte, 25 kohta; em. asia Muller ym., 26 kohta; em. asia Bellon, 16 ja 17 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, 9 ja 10 kohta.

35 — Ks. myös asia 222/86, Heylens ym., tuomio 15.10.1987 (Kok. 1987, s. 4097, 14—17 kohta; Kok. Ep. IX, s. 225); asia C-340/89, Vlassopoulou, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2357, 22 kohta; Kok. Ep. XIV, s. 177) ja asia C-19/92, Krauss, tuomio 31.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1663, 41 kohta; Kok. Ep. XIV, s. 177).

95. Komission kritiikki ei näin ollen ole perusteltua.

96. Toisaalta, Kemikalieinspektionin vaatimus ennen 1.4.1997 tehtyjen hakemusten osalta, että hakija esittää suunnitelman siitä, milloin trikloorietyleeniä ei enää käytetä, oli suhteeton ehto. Koska tieteellistä ja teknistä kehitystä on äärimmäisen vaikea ennakoida, tämän ehdon johdosta poikkeusluvan myöntäminen oli käytännössä mahdotonta useissa tapauksissa. Tämä ehto oli myös tarpeeton, sillä se ei edesauttanut mitenkään tavoitellun päämäärän saavuttamista. Kun olemassa ollutta hallintokäytäntöä kodifioitiin, Ruotsin lainsäätäjä kuitenkin luopui tästä vaatimuksesta.

97. Komissio ja Toolex moittivat niin ikään Ruotsin lainsäätäjää siitä, että tämä on asettanut poikkeusluvan myöntämisen edellytykseksi hallinnollisen maksun maksamisen, joka esitetyn selvityksen perusteella oli 1 000 SEK yrityksille, jotka olivat ilmoittaneet kärsivänsä siirtymäongelmista, ja 2 500 SEK yrityksille, jotka olivat hakeneet käyttölupaa siirtymäkauden jälkeiselle ajalle.

98. Mikäli tämän väitteen ymmärretään kritisoivan ylipäänsä maksun perimistä yksittäisen poikkeuksen myöntämisen yhteydessä, se ei ole perusteltu.

99. Siinä laajassa oikeuskäytännössä, joka koskee ehtoja, joiden mukaisesti jäsenvaltio voi vedota perustamissopimuksen 36 artiklaan oikeuttaakseen tavaroiden vapaata liikkuvuutta rajoittavia toimenpiteitä, yhteisöjen tuomioistuin ei ole koskaan vahvistanut, että tilanteessa, jossa tuontituotteen käyttöä koskeva kielto on hyväksyttävissä perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan nojalla vain, koska se sallii taloudellisten toimijoiden hakea yksittäisiä poikkeuksia tästä kiellosta, nämä poikkeukset tulisi myöntää ilman maksua.

100. Mikäli väitteen taas ymmärretään kohdistuvan niiden maksujen määrään, joita poikkeuksen myöntämisen yhteydessä peritään, sitä voidaan perustella yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöllä, jossa on aina katsottu, että menettelyn poikkeusten saamiseksi tulee olla helposti saatavilla, mikä edellyttää, että toimijoilta perittävät maksut eivät ole niin korkeita, että tästä johtuen poikkeusten hakemisesta luovuttaisiin, ja että missään tapauksessa maksuja ei saa määrätä mielivaltaisesti. [36]

101. Kuitenkin sen ratkaiseminen, täyttävätkö ruotsalaisessa lainsäädännössä määrätyt maksut tässä tapauksessa nämä vaatimukset, kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle.

36 — Ks. erityisesti asia 54/85, Mirepoix, tuomio 13.3.1986 (Kok. 1986, s. 1067, 16 kohta) ja asia 406/85, Gofette ja Gilliard, tuomio 11.6.1987 (Kok. 1987, s. 2525, 10 kohta).

IV Ratkaisuehdotus

102. Edellä mainituilla perusteilla esitän, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, että EY:n perustamissopimuksen 30 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) ja 36 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 30 artikla) tulee tulkita siten, että ne eivät estä jäsenvaltiota kieltämästä trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä alueellaan ja edellyttämästä kolmen ehdon täyttymistä yksittäisen poikkeusluvan myöntämiseksi: että hakija pyrkii löytämään vaihtoehtoisen ratkaisun, joka on vähemmän haitallinen ympäristölle ja kansanterveydelle, että tällaista vaihtoehtoista ratkaisua ei tällä hetkellä ole olemassa ja että kohtuutonta altistumista ei synny, edellyttäen, että tämä poikkeuslupa voidaan saada helposti saatavilla olevalla menettelyllä, että se ei vaadi kohtuuttomien hallinnollisten maksujen maksamista ja että kaikkiin poikkeuslupahakemuksen hylkääviin päätöksiin voidaan hakea muutosta tuomioistuimessa.